

MASARYKOVA UNIVERZITA

Právo a masová média

Kritická právní teorie

Role masových médií v právní oblasti

- ❑ Média – podle některých teorií – neovlivňují jen to, o čem přemýšlíme (agenda setting), ale ovlivňují také to, jak o tom přemýšlet.
- ❑ Podle některých teorií (např. Stuart Hall) masová média zobrazují ideologie a hodnoty, které odrážejí převažující modenskou strukturu společnosti.
- ❑ Deformace mediálního obsahu tak ovlivňuje i to, o jakých událostech se bude informovat.
  - ❑ V USA jsou zobrazovány povětšinou pouze zprávy o sporech, které se dotýkají subjektů potýkajících se s veřejným zájmem, či takových sporů, které odrážejí zájem veřejnosti – občanská práva, diskriminace a První dodatek. (např. Larson...)
  - ❑ Právní význam daného sporu není téměř vůbec relevantním měřítkem při rozhodování o uveřejnění a dokonce jsou oblasti, které nemají vůbec nárok na to dostat se do zpravodajství, ačkoli jde o velmi významné případy.
    - ❑ *Proč média nezobrazují Nejvyšší soud tak často jako třeba baseball? (soudce Frankfurter)*

Význam masových médií pro právo

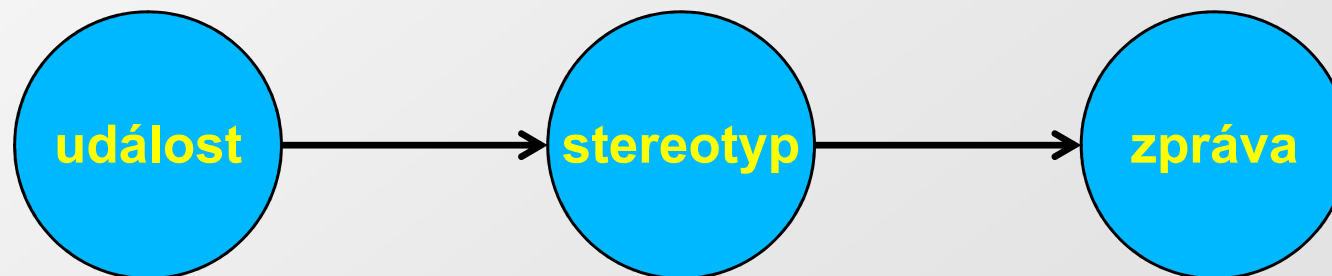
- ❏ Objevuje se přesvědčení, že veřejnost věří v právo podle toho, jak jej vnímá; a veřejnost vnímá právo podle toho, jak je zobrazováno v médiích (tedy i v masových médiích).
  - ❏ *Síla soudních rozhodnutí spočívá na velmi jemných chemických vazbách, které přímo plynou z populárních (všeobecných) znalostí a souhlasu s rozhodnutím. Proto soudy musí vydávat svá rozhodnutí v přijatelném jazyku, který akceptují masová média, která to rozhodnutí rozšíří po světě (soudce Kaufman).*

Zprávy - selekce

- ❑ Zprávy jsou **konstruovány** → média konstruují události
- ❑ Nejedná se o promyšlený způsob zkreslování skutečnosti ani o věrný způsob zobrazení skutečných událostí, ale spíše o překlad skutečnosti do stereotypů
- ❑ Faktory ovlivňující, jaký typ trestných činů se stane zprávou:
  - ❑ **vážnost** (závažnost) **události**
  - ❑ **ironické a neobvyklé okolnosti**
  - ❑ **dramatický průběh**; dramatičnost události
  - ❑ **vysoký status osob, kterých se to dotýká**
- ❑ Pro to, aby soudní rozhodnutí bylo zobrazeno ve zpravodajství (alespoň ve zpravodajství), musí být zajímavé a významné, a musí být schopné být představeno příjemci v minutě a půl.
- ❑ Vylučovány jsou zprávy narušující status quo → OVŠEM: masová média se živí uspokojováním poptávky po informacích, tedy pokud hlad po určitých informacích dosáhne určité míry, budou i tyto informace distribuovány

Zobrazování deviace v médiích

- ▣ obrazy deviace předkládané masovými médii se liší od skutečnosti
  - ▣ média předkládají obrazy mytických postav
  - ▣ existuje velmi malá spojitost mezi mírou informování o typu trestného činu a mírou jeho výskytu ve skutečnosti
- ▣ Stereotypní proces selekce událostí

Zobrazování deviace v médiích

- ☞ úřední omezení
  - ☞ periodicitu publikačního prostředku
  - ☞ dramaturgie – celková kompozice
- ☞ kulturní omezení
  - ☞ shoda
  - ☞ očekávanost

Definice „zločinu“

- ❏ **oficiální:** konstrukce subjekty odpovědnými za kontrolu zločinnosti.
- ❏ **mediální:** konstrukce médií a vystihuje selektivní pozornost, jakou média zločinu věnují
- ❏ **veřejná:** konstruována laickou veřejností s malou nebo nulovou zkušeností se zločinem. Je závislá na předchozích dvou.

Deviace je „společensky vytvořená“

- Howard S. Becker
- Pro definici deviace je nutná reakce okolí.
- Lidé vynucují svá pravidla na jiných lidech, uplatňují je stále více či méně proti jejich vůli a souhlasu.
  - jednání vedoucí k tvorbě norem
  - jednání vedoucí k vynucování norem
- Normy jsou produktem něčí iniciativy –
ZPROSTŘEDKOVATELE MORÁLKY

ZPROSTŘEDKOVATELÉ MORÁLKY

TVŮRCI PRAVIDEL

- mají na obsahu normy zájem: stávající pořádek je nedostatečný a jediné řešení je skrze přijetí norem
- **MORAL CRUSADERS**

VYNUCOVATELÉ PRAVIDEL

- teprve vznikem aplikačního orgánu se snaha tvůrců norem institucionalizuje
- normy neprosazují z vnitřního zápalu, ale je to jejich profese
- nutně musí demonstrovat přítomnost problému, ale také to, že problém účinně řeší
- snaha vynutit si respekt pro sebe

Morální panika

- ❖ Stanley Cohen
- ❖ Relativně spontánní, neinstitucionální, kolektivní jednání, které se objevuje v situacích, kdy dominantní společenský řád neposkytuje jasnou odpověď na otázku, jak řešit daný problém.
- ❖ Nejistota je řešena rituálními konfrontacemi mezi deviantními a „oficiálními“ představiteli komunity.
- ❖ Přepínání míry emocionality
- ❖ Za deviantní je označováno i chování, které je běžně ignorováno
- ❖ Morální paniky přicházejí náhle a jsou dočasné

Morální panika - znaky

- ▣ nabývají povahu kampaně, tažení, proti nějaké skupině či jednotlivci
- ▣ obrací se k lidem, kteří jsou znepokojeni zjevnou destrukcí sociálního řádu a cítí se ohroženi
- ▣ morální standardy v dané kauze jsou nejasné
- ▣ část politické a mediální scény dychtí vést kampaň a racionalizuje tento záměr snahou potlačit stav obecného ohrožení
- ▣ obvykle nechávají skutečné příčiny dané problému nepovšimnuté

Morální paniky – reakce na porušení řádu a zákonnosti

- ❏ do kauzy jsou vtaženi ti, kteří začínají uplatňovat samostatně nebo ve spolupráci s represivními orgány svůj kontrolní tlak
- ❏ výzvy k posílení kontroly a obavy, aby se situace nevymkla z rukou
- ❏ návrhy na nové způsoby kontroly

Fáze morální paniky

- ❖ kdosi (cosi) je označen jako ohrožení společenských zájmů či hodnot
- ❖ toto ohrožení je médií označováno co nejzřetelněji
- ❖ silně narůstá společenský zájem
- ❖ objevují se reakce společenských autorit či tvůrců mínění
- ❖ panika ustupuje nebo ústí do společenské změny

- ❖ **VAROVÁNÍ**
- ❖ **DOPAD**
- ❖ **INVENTURA**
- ❖ **ZPĚTNÝ ÚČINEK**

INVENTURA

- přehánění a zkreslování
  - každý prohrěšek se chápe jako událost, každá událost jako výtržnost a každá výtržnost jako vzbouření
  - generický plurál
- predikce
  - sebe se naplňující proroctví
- symbolizace
  - slovo se stane symbolem určitého statusu
  - objekty symbolizují určité slovo
  - objekty samy se stávají symbolem statusu

Právo a populární kultura

- ❏ Pro to, abychom porozuměli právu v konkrétní společnosti je nutné studovat jeho vztahy ke kultuře a jeho vztahy v rámci kultury (i populární kultury)
- ❏ Vzhledem k rozšíření práva je pochopitelné, že se mu populární kultura bude věnovat.
  - ❏ Nemůže však být vnímána jako přesně zrcadlo stavu práva
  - ❏ Televizní programy nejsou bezpečné indikátory veřejného mínění o právu a právních institucích.
- ❏ Všechno, co se zobrazuje, je filtrováno prostřednictvím kulturních a komerčních filtrů, které ovlivňují a deformují obraz.

Právo a soap opery

- ❑ Poskytují velmi dobrý obraz tradičního chápání právní profese. – Mají velmi blízký vztah k tomu, jak je obecně právo pojímáno, jak je obecně vnímán právní systém.
- ❑ Představují raději právníky z oblasti soukromého práva (občanské a obchodní), než z práva trestního.